

Tochtplanning op het Wad

Uitgangspunten

Het grote verschil van varen op het Wad met varen in Friesland en IJsselmeer is dat het Wad getijdenwater is. Dat levert 2 uitdagingen op namelijk stroom en diepte. Stroom kan oplopen tot ca 3 knopen en als je dat tegen hebt blijft er weinig bootsnelheid over de grond over. Een tocht kan dan (te) lang duren.

Door eb en vloed varieert de diepte op het traject dat we af willen leggen en maakt passage van bepaalde stukken (wantijen) alleen mogelijk binnen een bepaald tijdvenster. Bij slordige planning bestaat dan een gerede kans op vastlopen en droogvallen. Droogvallen kan prima als schip en bemanning daarvoor geschikt zijn, en is vooral leuk als het gepland gebeurt.

Willen we een dagtocht plannen met vertrek en aankomst bij daglicht en zonder vastlopen dan moeten we zorgvuldig voorbereiden en plannen. Platbodems, die makkelijk droogvallen kunnen zich veel meer nonchalance permitteren. Toch is het ook voor hen van belang zich bewust te zijn van de omstandigheden waarbij ze aan de grond lopen. Als je met een platbodem vastloopt een uur na HW tijdens springtij en 20cm verhoging door de wind dan kan het zo maar een paar weken duren voordat je weer loskomt.

Hoog Water en Laag Water op het Wad

Bij volle maan en bij nieuwe maan is het in Den Helder HW om ca 08.00 uur en ca 20.00 uur. HW Den Helder bij 1^e kwartier en laatste kwartier ca 12.00 en ca 00.00uur. HW op de overige plaatsen op het Wad zijn herleidbaar uit de volgende tabel

Plaats	Tijdsverschil tov Den Helder
Den Helder	0
Oudeschild	+0.50
Den Oever	+0.56
Kornwerderzand	+2.07
Harlingen	+2.23
Vlieland haven	+1.25
West Terschelling	+1.59
Punt van de Boschplaat	+2.04
Nes	+2.48
Schiermonnikoog Noordzeekust	+2.52
Schiermonnikoog haven	+3.06
Holwerd	+3.03
Lauwersoog	+3.06
Schiermonnikoog de Hon	+2.53
Noordpolderzijl	+3.34
Delfzijl	+4.30
Nieuwestatenzijl	+5.26

HW en LW schuiven iedere dag ca 6.10 uur op dus met de maan als klok kun je voor het hele Wad de tijden van HW en LW bepalen. Meer heb je niet nodig. Gelukkig hebben we stroomkaarten en getijdetabellen om het rekenwerk makkelijker en nauwkeuriger te maken en voor de luie gedigitaliseerde zeevarenden hebben we Quicktide.

Stroom en diepte:

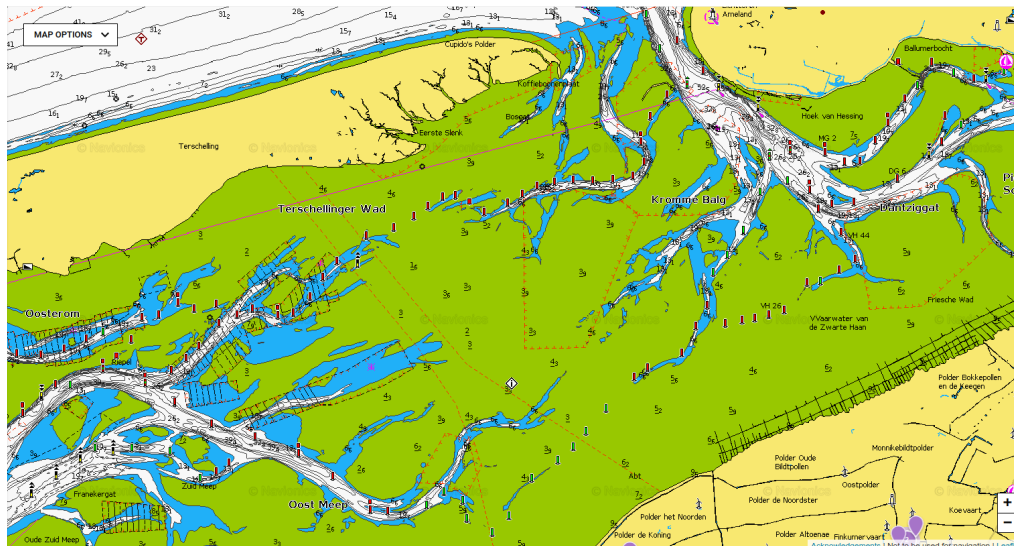
Tijdens de vloed loopt het Wad vol en stijgt het waterpeil naar Hoog Water (HW). De stroom loopt dan van zee via de zeegaten naar binnen. Bijvoorbeeld bij Terschelling loopt het water via de Vliestroom in het Westen en het Westgat in het Oosten het Wad op. Die beide stromen komen elkaar onder het eiland op het Oosterom tegen en daar komt de stroom tot rust en bezinkt het meegevoerde zand. Hier ontstaat een ondiepte, het wantij.

De vloedgolf loopt van West naar Oost langs de eilanden waardoor het ook overal op een ander moment HW is. We plannen onze tocht liefst zo dat we zo veel mogelijk stroom mee hebben. Van Harlingen naar Vlieland: Met afgaand tij van Harlingen tot het Stortemelk, met het eerste opkomende tij de Vliesloot in. Moeten we wantijen passeren dan kunnen we met behulp van de dieptestaat (Wadvaarders) en de getijgegevens berekenen binnen welk tijdvenster er genoeg diepte is voor ons schip om het wantij te kunnen passeren. Hierbij kunnen we gebruik maken van de “twaalfde regel”

Tijd	Stijging daling
1 ^e uur	1/12e
2 ^e uur	2/12e
3 ^e uur	3/12e
4 ^e uur	3/12e
5 ^e uur	2/12e
6 ^e uur	1/12e

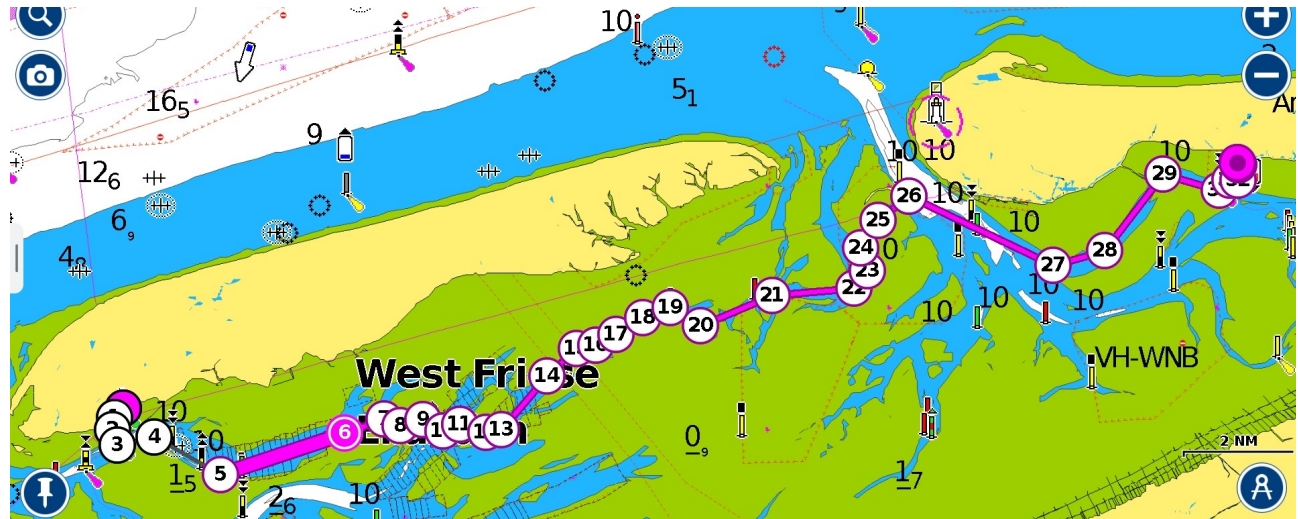
Het 1^e uur na LW stijgt het water 1/12^e van het totale verschil tussen LW en HW. Het 2^e uur 2/12^e enzovoort. Ook de daling tussen HW en LW volgt een vergelijkbaar patroon. Uiteraard is dit een benadering. Willen we het precies weten dan is ook hier Quicktide de oplossing

Voorbeeldroute Terschelling Ameland (Nes)

Als voorbeeld wil ik de tocht van Terschelling naar Ameland uitwerken. We beginnen met in de papieren kaart of de digitale kaart te bepalen volgens welke route we gaan varen. In ons geval vertrekken we van uit de jachthaven Terschelling gaan bij havenuitgang bakboord uit naar het Oosten richting Oosterom. Met het opkomend tij mee. Bij Oosterom 20/22 passeren we het eerste wantij, nu krijgen we even wat stroom tegen tot we de Noorderbalg passeren, daarna weer stroom mee tot het volgende wantij, bij Oosterom 50. We varen verder naar het wantij in de Blauwe Balg en dan via het Borndiep en Molengat naar Nes. We kunnen nu een

lijstje maken met de belangrijke waypoints met de bijbehorende afstanden. Als we de route in Navionics (Garmin Boating) uitzetten krijgen we een keurig lijstje.

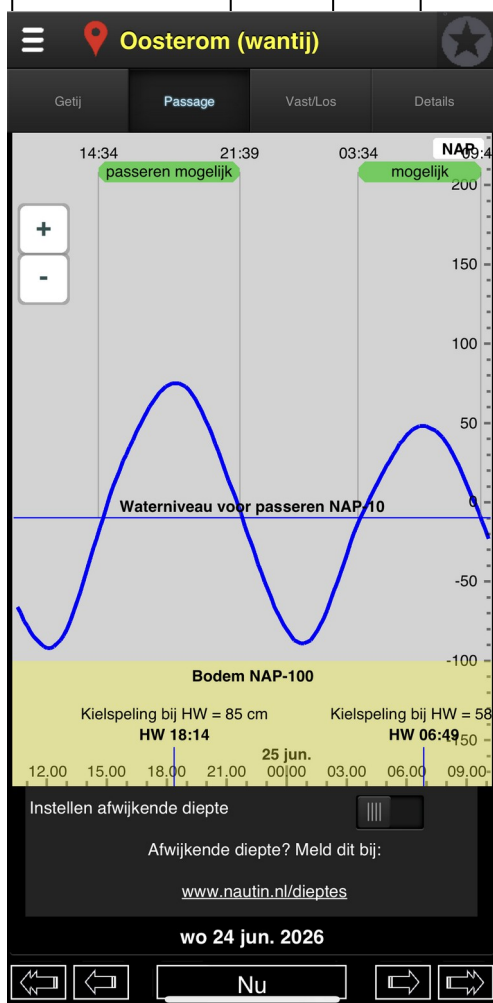

1	Dellewal Start	
2	Waypoint 1 0.2 NM • 221° • 3m 15s	
3	Waypoint 2 0.2 NM • 190° • 3m 17s From start 0.4 NM • 6m 33s	
4	Waypoint 3 0.3 NM • 163° • 4m 11s From start 0.7 NM • 10m 44s	
5	Waypoint 4 0.7 NM • 77° • 10m 08s From start 1.4 NM • 20m 52s	
6	Waypoint 5 1.4 NM • 119° • 20m 16s From start 2.7 NM • 41m 09s	
7	Waypoint 6 2.3 NM • 71° • 34m 53s From start 5.1 NM • 1h 16m	
8	Waypoint 7 0.7 NM • 69° • 11m 10s From start 5.8 NM • 1h 27m	
9	Waypoint 8 0.3 NM • 113° • 4m 38s From start 6.1 NM • 1h 31m	
10	Waypoint 9 0.4 NM • 75° • 6m 26s From start 6.6 NM • 1h 38m	
11	Waypoint 10 0.4 NM • 120° • 6m 07s From start 7.0 NM • 1h 44m	
12	Waypoint 11 0.3 NM • 68° • 4m 52s From start 7.3 NM • 1h 49m	
13	Waypoint 12 0.5 NM • 107° • 7m 17s From start 7.8 NM • 1h 56m	
14	Waypoint 13 0.3 NM • 79° • 4m 07s From start 8.0 NM • 2h	
15	Waypoint 14 1.3 NM • 40° • 18m 47s From start 9.3 NM • 2h 18m	

Aan de hand van deze tabel gaan we een vaarplan en tochtplanning maken. Daarvoor maken we een tabel waarin we de belangrijkste waypoints van deze route opnemen, de onderlinge afstanden en kolommen om de gegevens van de passeervensters, HW en LW, stroom, wind en eventueel meer te noteren.

Afbeelding 1: Screenshot van de Navionics routepunten lijst

Plaats	Afstand	Tijd	Venster	HW/LW	stroom	wind	
Dellewal	0 nM						
O20	6,1						
NB12	7,3						
O50 Oosterom	10,8						
BB1	16						
BB18	17,4						
MG2	20,3						
Nes	24,7						

Nu moeten we voor de geplande dag van onze tocht de getijde en diepte gegevens opzoeken. Voor het gemak en omdat ik het zo gewend ben raadpleeg ik Quicktide, een waardevol en handzaam programma, uitgeven door Nautin en gratis beschikbaar voor leden van de Toerzeilers en de Wadvaarders. Als datum neem ik woensdag 24 juni 2026. Voor punten van de tocht zoek ik passeervenster en HW/LW gegevens op. Enkele dagen voor de gekozen datum geeft Quicktide ook een correctie voor op- of afwaai. Dat kan zomaar 20cm schelen dus we moeten de dag voor vertrek wel even checken of alles nog kan.

Afbeelding 2: Quicktide geeft het passeervenster

Tochtplanning Ts Aml. Datum 24-6-2026							
Plaats	Afstand	Tijd	Venster	HW/LW	stroom	wind	
Dellewal	0 nM			LW 12.22			
O20	6,1		13.38-22.48	HW 18.19			
NB12	7,3						
O50 Oosterom	10,8		14.33-21.39	HW 18.14			
BB1	16		13.27-22.38	HW 18.11			
BB18	17,4						
MG2	20,3						
Nes	24,7			HW 19.48			

De laatste gegevens

We zien nu de passeervensters in de tabel. Het eerste wantij, de O22 kunnen we vanaf 13.38 passeren, vanaf 12.22 (LW Ts) gaat de stroom mee lopen, de afstand haven tot O22 is 6,1nM. 12.30 lijkt een mooie vertrektijd. Met een bootsnelheid van 4-5kn kunnen we nu invullen hoe laat we ongeveer waar kunnen zijn en of we stroom mee of tegen hebben

Tochtplanning Ts Aml. Datum 24-6-2026							
Plaats	Afstand	Tijd	Venster	HW/LW	stroom	wind	
Dellewal	0 nM	12.30		LW 12.22			
O20	6,1	13.45	13.38-22.48	HW 18.19	+		
NB12	7,3	14.00			-		
O50 Oosterom	10,8	14.45	14.33-21.39	HW 18.14	+		
BB1	16	16.15	13.27-22.38	HW 18.11	-		
BB18	17,4	17.15					
MG2	20,3	18.00			+		
Nes	24,7	18.45		HW 19.48	+		

Afbeelding 3. Tochtplanning met passeervensters en tijdplanning

Bij de gekozen vertrektijd zien we nu het verloop van de tocht. Allereerst passeren we de wantijen binnen de vensters, dat is mooi. En we hebben in de aanloop van Nes door Borndiep en Molengat nog stroom mee, ook heel prettig. Hoeveel stroom we mee of tegen hebben laat ik even in het midden. Tussen de wantijen in is de stroom beperkt, 0,5-1,0kn. In het Borndiep kan de stroom oplopen tot 3kn halftij. Prettig om mee te hebben.

Het Tochtplan laat zien wat een goede vertrektijd is maar maakt ons ook bewust van hoe laat we bij het volgende punt moeten/willen zijn. Afhankelijk van wind en windrichting en voortgang kunnen we op enig moment besluiten een beetje motorkracht bij te zetten. In dit plan komen we een uur voor HW aan in Nes, je kunt de tocht tot een uur of 2 langer laten duren, daarna wordt de stroom tegen in het Molengat lastig om weg te zeilen. Met 5Bf als bakstagwindje is 2 knopen tegen geen probleem, met 2Bf aan de wind ga je het niet redden.